

Nr 286.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation för budgetåret 1941/42; given Stockholms slott den 23 maj 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 maj 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anför:

I årets statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkten 83) har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att i avbidan å den proposition, som kunde varda riksdagen förelagd, till Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation för budgetåret 1941/42 beräkna ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

Jag torde nu få upptaga denna fråga till slutlig behandling. I den mån de

utgiftsbehov, som skola täckas av förevarande anslag, äro sinsemellan fristående, skola de i det följande behandlas vart för sig.

Inledning.

För medicinalstyrelsens beredskapsorganisation har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 115,000 kronor.

Kungl. Maj:t har den 14 juni 1940 ställt anslaget till medicinalstyrelsens förfogande samt därvid medgivit, att av anslaget finge för nedan angivna ändamål disponeras följande belopp:

A. Beredskapsavdelningen.

Arvode till 1 extra byråchef (halvtid) à kronor 9 för dag	kronor	3,285	
Arvode till 1 läkarassistent (halvtid) à kronor 400 för månad	»	4,800	
Arvode till 1 läkarassistent (halvtid under högst sex månader)	»	2,400	
Arvode till 1 apotekarassistent à kronor 800 för månad	»	9,600	
Arvode till 1 extra föredragande, jurist, à kronor 600 för månad	»	7,200	
Arvoden till 2 sjuksköterskor à respektive kronor 450 och 500 för månad	»	11,400	
Arvode till 1 sjukgymnast à kronor 250 för månad	»	3,000	
Arvode till 1 första skrivbiträde	»	3,000	
Arvoden till extra skrivbiträden, <i>förslagsvis</i>	»	12,000	
Arvode till 1 extra expeditionsvakt	»	2,615	
Arvoden till tillfällig personal, m. m.	»	4,700	64,000

B. Materielnämnden.

Arvoden och ersättningar till ledamöter och experter, <i>förslagsvis</i>	kronor	3,500	
Ersättningar till kanslipersonal	»	14,000	
Arvoden till tillfällig personal m. m.	»	2,500	20,000

C. Förstärkning av kameralbyrån.

Arvode till 1 biträdande kamrerare	kronor	9,000	
Arvode till 1 amanuens	»	5,250	
» » 1 skrivbiträde	»	2,750	17,000
Summa kronor			101,000

Kungl. Maj:t har därjämte föreskrivit, att dyrtidstillägg icke må utgå å de arvoden och ersättningar, som avses i förestående sammanställning, samt att utgifterna för i sammanställningen avsedda ändamål icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande sammanlagt överstiga 101,000 kronor. Därjämte har Kungl. Maj:t förordnat, att ersättning till de genom brev till medicinalstyrelsen den 16 februari 1940 tillsatta sakkunniga rörande beredskapssjukhusens planläggning, upprättande och drift skulle från och med den 1 juli 1940 bestridas från ifrågavarande anslag.

Beredskapsavdelningen.

I skrivelse den 30 augusti 1940 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anslag för beredskapsorganisationen under nästa budgetår. Styrelsen har därvid anfört:

Man torde kunna räkna med, att den särskilda beredskapsorganisation, som under innevarande budgetår varit verksam i medicinalstyrelsen, måste bibehållas även under nästa budgetår om än i något förenklade former. Personalregistret avses komma att fortsättningsvis bestå i sin nuvarande organisation. Arbetet med detta register torde ej utan svårighet kunna bedrivas med mindre sjuksköterskepersonal än en sjukskötersketjänst med heltidstjänstgöring samt en sjukskötersketjänst med halvtidstjänstgöring. Den sistnämnda skulle samtidigt vara biträde å halvtid åt sjuksköterskeinspektrisen. Erhåller detta biträde fast anställning i styrelsen, behöver något arvode för henne icke beräknas i detta sammanhang. I fråga om sjukskötersketjänsten å heltid vid registret måste framhållas att endast genom att denna tjänst förändras till ordinarie kan styrelsen tillförsäkra sig kontinuitet i ledningen av personalregistret. Om tjänsten även i fortsättningen kommer att vara tillfällig, riskerar styrelsen täta ombyten av innehavare. Den nuvarande befattningshavaren, som anställts till och med den 30 juni 1941, har intill den dagen måst taga tjänstledighet från sin ordinarie, med pensionsförmåner förenade tjänst som första husmoder vid lasarettet i Lund. Då hon icke kan påräknas erhålla förlängd tjänstledighet med bibehållen pensionsförmån, kan styrelsen ej förvänta sig få behålla henne i tjänst efter den 1 juli 1941, därest icke tjänsten blir reglerad. Styrelsen vill därför föreslå, att tjänsten göres till ordinarie och sättes i lönegrad A 19. Vid upphörandet av beredskapen kan tjänsten, som är behöfvig för styrelsen för sjuksköterskeregistrets fortsatta förande, överföras å styrelsens ordinarie stat.

I samband med ökat arbete vid bearbetandet av inkomna rapporter (årlig anmälan från sjuksköterskor och sjukgymnaster) erfordras tillfällig arbets hjälp av 2—3 skrivbiträden under cirka 3 månader.

Arvodet å 9,600 kronor till en apotekarassistent bör fortfarande bibehållas. Denne bör dock biträda även å styrelsens apoteksbyrå.

Å beredskapsbyrån synas kunna indragas en läkarassistent (halvtid) och en extra expeditiönsvakt, varjämte arvoden å extra skrivbiträden kunna minskas till 9,000 kronor.

Förutsättningen för indragning av en läkartjänst och en expeditiönsvakt är dock att anslaget till tillfällig personal blir något ökat. Anslagsposten bör därför höjas något eller från 4,700 till 6,615 kronor.

Beredskapsbyråns hela löneanslag föreslås därför till 55,000 kronor enligt följande.

Arvode till extra byråchef (halvtid) å 9 kronor för dag	kronor	3,285
» » en läkarassistent (halvtid) å 400 kronor för månad »		4,800
» » en apotekarassistent å 800 kronor för månad	»	9,600
» » en extra föredragande, jurist, å 600 kronor för månad »		7,200
Avlöning till en ordinarie sjuksköterska, A 19 (löneklass 19 + rörligt tillägg, vikariatersättning m. m.) högst	»	8,500
(Arvode till en sjuksköterska, eventuellt, å 450 kronor för månad 5,400 kronor)		—
Arvode till en sjukgymnast (halvtid) å 250 kronor för månad »		3,000
» » ett första skrivbiträde	»	3,000
Arvoden » extra skrivbiträden, förslagsvis	»	9,000
» » tillfällig personal m. m.	»	6,615

Summa kronor 55,000

Över medicinalstyrelsens framställning har infordrat yttrande avgivits av statskontoret. I yttrandet anföres inledningsvis, att omfattningen av den för beredskapsavdelningen behövlige personalen visserligen i viss mån undandroge sig statskontorets bedömande, men att statskontoret dock föreställde sig, att det med krigsförberedelseverksamheten inom medicinalstyrelsen sammanhängande arbetet vid ingången av nästa budgetår borde hava minskat i sådan grad, att personaluppsättningen å beredskapsavdelningen kunde reduceras utöver vad medicinalstyrelsen i sådant avseende föreslagit. Statskontoret fortsätter härefter:

I betraktande av beredskapsorganisationens tillfälliga karaktär måste statskontoret — som för övrigt tidigare icke kunnat tillstyrka, att sekreteraren och kanslibiträdet å byrån bereddens ens den relativt fasta anställning, som befattnings såsom extra tjänsteman innebure — bestämt motsätta sig förslaget att inrätta en ordinarie befattnings i lönegrad A 19 för den kvinnliga tjänsteman, som har att svara för förändring av sjuksköterskeregistret. Icke heller finner ämbetsverket skäl föreligga att höja den ersättning, som nu tillkommer sagda befattningshavare. Avlöningen till denne bör alltså fortfarande utgå i form av årligt arvode å 6,000 kronor.

För den sjuksköterska med halvtidstjänstgöring, som enligt förslaget ytterligare skulle erfordras för arbetet med personalregistret och vars upptagande såsom ordinarie i styrelsens personalstat statskontoret i utlåtande den 11 september 1940 avstyrkt, bör i staten för beredskapsavdelningen upptagas en arvodespost å 2,700 kronor. Vidare anser statskontoret, att anslagsposten till arvoden till tillfällig personal m. m. åtminstone bör kunna begränsas till samma belopp som för innevarande budgetår eller 4,700 kronor. Vid bifall till vad statskontoret sålunda förordat skulle sammanlagda avlöningskostnaderna för beredskapsavdelningen kunna reduceras till 53,300 kronor.

Departements-
chefen.

De rådande förhållandena torde göra det nödvändigt att jämväl under nästa budgetår bibehålla den särskilda beredskapsavdelningen inom medicinalstyrelsen.

Jämlikt beslut den 14 juni 1940 utgår arvode till en extra byråchef å beredskapsavdelningen, vilken tjänstgör å halvtid och åtnjuter ett arvode av nio kronor för dag. Häri föreslår medicinalstyrelsen icke någon ändring under nästa budgetår.

Jag har emellertid kommit till den uppfattningen, att det vore till fördel, om chefskapet över beredskapsavdelningen kunde under den korta tid, som ytterligare kan erfordras innan sjukvårdens beredskapsorganisation fått en tillfredsställande utformning anförts en person, som helt ägnade sig åt nämnda tjänst och som ägde omfattande kännedom om den ekonomiska sidan av landstingens sjukhusväsende. En person med kvalifikationer av denna art torde lämpligen få tillkallas såsom särskild sakkunnig mot ett relativt högt arvode. Detta torde visa sig desto behöfligare, som anställningen är avsedd att vara av ganska tillfällig art, möjligen icke ens fullt ett år.

Med hänsyn till beredskapsorganisationens tillfälliga karaktär finner jag mig icke kunna tillmötesgå medicinalstyrelsens framställning om uppförande å ordinarie stat av en tjänst såsom sjuksköterska vid beredskapsavdelningen.

I stället bör, i likhet med vad för innevarande budgetår gäller, utgå arvoden till 2 sjuksköterskor med 450 respektive 500 kronor för månad.

Enligt vad jag under hand inhämtat från medicinalstyrelsen torde styrelsen äga möjlighet att under nästa budgetår till beredskapsavdelningen knyta en sjukgymnast, till vilken arvode utgår i annan ordning än med anlåtande av förevarande anslag. Arvudet till en sjukgymnast kan på grund därav utgå. Å andra sidan har jämväl meddelats, att visst registreringsarbete, för vilket genom skrivelse den 24 januari 1941 tilläggsanslag begärts för innevarande budgetår, icke hunne slutföras under budgetåret, och att huvudsakligen på grund härav arvodesposten till extra skrivbiträden behövde höjas med 3,000 kronor. I övrigt torde annan avvikelse icke böra ske från medicinalstyrelsens förslag än att, för avrundning av totalbeloppet, posten arvoden till tillfällig personal m. m. höjes till 7,000 kronor.

Kostnaderna för beredskapsavdelningen skulle under angivna förutsättningar komma att uppgå till omkring 72,000 kronor.

Materielnämnden.

Såsom inledningsvis angivits föreskrevs genom brevet den 14 juni 1940, att för medicinalstyrelsens materielnämnd finge under innevarande budgetår disponeras ett belopp av 20,000 kronor. Genom beslut den 27 september 1940 medgavs, att ytterligare 11,200 kronor finge disponeras för ändamålet.

De beslut, på vilka den dittillsvarande materielnämnden grundade sin verksamhet, upphävdes genom Kungl. Maj:ts brev den 17 januari 1941. Samtidigt bemyndigades chefen för socialdepartementet att dels tillkalla en nämnd av högst sju ledamöter, *medicinalstyrelsens materielnämnd*, för att biträda medicinalstyrelsen vid utredningar rörande rikets försörjning med läkemedel och sjukvårdsmateriel samt vid handläggning av i samband därmed stående frågor rörande import, fabrikation, förvaring, förbrukning och prisreglering av dylika varor ävensom med avgivande av yttrande över exportlicenser rörande nämnda slag av varor. Vidare uppdrogs åt medicinalstyrelsen att med biträde av materielnämnden under Kungl. Maj:t handhålla ledningen av de åtgärder, som under rådande utomordentliga förhållanden borde vidtagas för tryggheten av landets försörjning med läkemedel och sjukvårdsmateriel. Slutligen uppdrog Kungl. Maj:t genom samma brev åt medicinalstyrelsen att genom sin materielnämnd verkställa utredning och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag beträffande central anskaffning, lagerhållning och omsättning av läkemedel och sjukvårdsmateriel samt i samband därmed stående frågor, varvid spörsmålen om sjukhusens standardiseringskommittés och det centrala sjukhusarkivets ställning skulle upptagas till särskild prövning.

I skrivelse den 11 februari 1941 har *materielnämnden* inkommit med framställning om anvisande av medel för nämndens verksamhet under tiden den 17 januari 1941—den 30 juni 1942.

Såvitt avser tiden fram till innevarande budgetårs slut har Kungl. Maj:t den 14 mars 1941 meddelat beslut i anledning av materielnämndens framställning.

I avseende å medelsbehovet för nämnden under nästa budgetår anföres i nämndens framställning, att det vore svårt att med säkerhet beräkna storleken av medelsbehovet. De uppdrag, som materielnämnden på grund av brevet den 17 januari 1941 hade att utföra, vore emellertid i hög grad tids- och arbetskrävande. Materielnämnden beräknade därför, att arbetet komme att fortsätta under hela nästa budgetår i ungefär samma omfattning som beräknades bliva fallet under innevarande budgetår. Nämnden hade därför beräknat medelsbehovet för helt år och efter i huvudsak samma grunder som för innevarande budgetår. I enlighet därmed skulle för avlöningar krävas 73,700 kronor och för omkostnader 39,000 kronor eller tillhoppa 112,700 kronor. Under rubriken omkostnader hade därvid upptagits anslag för redovisning, vård och underhåll av för beredskapssjukhusen anskaffad materiel.

I detta sammanhang torde jag jämväl få anmäla frågan om anordnande under nästa budgetår av kontroll över viss tillverkning av röntgenfilm.

Genom proposition nr 163 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till lån för tillverkning av röntgenfilm m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor. Propositionen har bifallits av riksdagen (skrivelse nr 205).

Mellan medicinalstyrelsens materielnämnd och det bolag — Aktiebolaget Ceaverken — till vilket industrikommissionen genom Kungl. Maj:ts brev den 9 maj 1941 bemyndigats att av anslaget såsom lån utbetala 400,000 kronor, har träffats ett den 20 mars 1941 dagtecknat avtal om leverans av cirka 3,000 dussin röntgenfilm per kalendermånad. Enligt avtalet skall tillverkningen vara underkastad den kontroll, som av statens industrikommission eller annan myndighet kan vara föreskriven.

I skrivelse den 27 mars 1941 har statens industrikommission anmält att kommissionen gått i författning om anordnandet av den i förenämnda avtal åsyftade kontrollen. Denna skulle utövas av två sakkunniga personer, nämligen en röntgenläkare samt föreståndaren för fotografiska avdelningen vid Stockholms stads yrkesskolor. Kommissionen beräknade, att kontrollanternas arvoden till en början skulle belöpa sig till högst 650 kronor per månad. Efter någon tid torde de emellertid enligt kommissionen kunna icke oväsentligt nedsättas.

I promemoria den 2 april 1941 anför *kanslichefen hos medicinalstyrelsens materielnämnd*:

Materielnämnden har intet att erinra mot industrikommissionens förslag rörande kontrollkostnadernas bestridande av medel, som ställts eller komma att ställas till industrikommissionens förfogande. Utgifterna per kalendermånad torde komma att fördelas på följande sätt:

Arvode till röntgenolog	cirka 300 kronor
» » fototekniker	» 250 »
Kostnader för provtagning samt insändande av prov, inspektion av tillverkning och lager m. m.	högst 100 »

Huruvida dessa kostnader framdeles kunna reduceras torde vara mycket ovisst. Det är givetvis icke uteslutet, att de med kontrollen förenade göromålen, sedan någon tids erfarenhet vunnits, skulle kunna förenklas och kostnaderna på så sätt nedbringas. Å andra sidan kan det bliva nödvändigt att ytterligare skärpa kontrollen för att sjukvårdens berättigade krav på en fullgod röntgenfilm icke må åsidosättas. Det torde under sådana förhållanden vara riktigast att tills vidare intill utgången av budgetåret 1941/42 räkna med ett utgiftsbelopp av omkring 7,800 kronor för helt budgetår eller cirka 650 kronor per månad.

Materielnämnden har under hand underrättats om att kostnaderna för nu ifrågakvarande kontrollarbete förslagsvis skulle komma att från och med ingången av budgetåret 1941/42 belasta femte huvudtiteln. Ehuru kontrollarbetet huvudsakligen har samband med den industriella tillverkningen, har nämnden icke något att erinra mot att kostnaderna sålunda komma att hänföras till femte huvudtiteln. Vid sådant förhållande torde kontrollanterna framdeles böra utses av materielnämnden.

Genom beslut den 4 april 1941 har Kungl. Maj:t bemyndigat statens industrikommission att av medel, som stode till förfogande för bestridande av kommissionens avlöningar respektive omkostnader, intill utgången av budgetåret 1940/41 använda sammanlagt högst 2,000 kronor för anordnande av kontroll över den tillverkning av röntgenfilm, som Aktiebolaget Ceaverken enligt förenämnda avtal den 20 mars 1941 åtagit sig för leverans till vissa sjukvårdsinrättningar.

Jag har i huvudsak icke något att erinra mot de grunder, efter vilka *Departements-*
chefen. materielnämnden verkställt beräkning av kostnaderna för nämndens verksamhet under nästa budgetår.

Kostnaderna för den kontroll över tillverkningen av röntgenfilm, som utövas i enlighet med avtalet mellan medicinalstyrelsens materielnämnd och Aktiebolaget Ceaverken, bestridas för närvarande med anlitage av anslag, som ställts till industrikommissionens förfogande. Det synes emellertid ligga närmare till hands att i fortsättningen låta kontrollkostnaderna utgå av de medel, som anvisas för materielnämndens verksamhet. I enlighet med beräkningarna i förenämnda promemoria av kanslichefen i medicinalstyrelsens materielnämnd torde nämnda kostnader böra för nästa budgetår beräknas till 7,800 kronor.

Anslaget till materielnämndens verksamhet under nästa budgetår bör sålunda beräknas sammanlagt uppgå till $(112,700 + 7,800) = 120,500$ kronor.

Förstärkning av kameralbyrån.

Enligt Kungl. Maj:ts brev den 14 juni 1940 må under innevarande budgetår av anslaget till medicinalstyrelsens beredskapsorganisation disponeras till förstärkning av kameralbyrån följande belopp, nämligen till arvode till en biträdande kamrerare 9,000 kronor, till arvode till en amanuens 5,250 kronor samt till arvode till ett skrivbiträde 2,750 kronor, tillhoppa 17,000 kronor.

I sin skrivelse den 30 augusti 1940 framhåller medicinalstyrelsen, att anslag till förstärkning av kameralbyråns arbetskrafter synes erforderligt för hela budgetåret 1941/42. En biträdande kamrerare vore av behovet påkallad delvis även för att minska kamrerarens alltför stora arbetsbörda. Som en biträdande kamrerartjänst ännu icke upptagits i styrelsens personalförteckning, kunde styrelsen vid anslaget beräknande icke bortse från denna tjänst, som redan visat sig av stort värde. Förstärkningsanslaget upptoges därför till oförändrat belopp, 17,000 kronor.

Statskontoret har i sitt förenämnda remissyttrande förklarat sig hysa den uppfattningen, att vid ingången av budgetåret 1941/42 en väsentlig minskning av kameralbyråns av beredskapsverksamheten föranledda arbete borde hava inträtt. Statskontoret ansåge sig därför böra ifrågasätta, huruvida icke behovet av en kvalificerad förstärkning av kameralbyråns personal borde kunna tillgodoses genom anställandet av en befattningshavare i revisors löneställning och med ett arvode av 7,000 kronor för år.

Departements-
chefen.

Medicinalstyrelsens förslag i denna del innebär, att kameralbyrån för nästa budgetår erhåller förstärkning i samma utsträckning som för innevarande budgetår. Då jag icke vågar räkna med att förhållandena skulle medgiva en avlastning av byråns nuvarande arbetsbörda, bör enligt min mening sådan reducering av byråns förstärkningsanslag, som statskontoret ifrågasatt, icke nu vidtagas. Jag tillstyrker därför, att anslaget ifråga utgår med det av medicinalstyrelsen föreslagna beloppet, 17,000 kronor.

Sakkunniga för granskning av planer för beredskapssjukhus m. m.

Genom beslut den 16 februari 1940 har Kungl. Maj:t uppdragit åt två representanter för svenska landstingsförbundet att i egenskap av sakkunniga inom medicinalstyrelsen biträda vid handläggning av ärenden rörande beredskapssjukhusens planläggning, upprättande och drift. Kostnaderna för ersättning åt dessa sakkunniga gäldas från anslaget till medicinalstyrelsens beredskapsorganisation. Utgifterna under innevarande budgetår för ändamålet hava beräknats icke komma att överstiga 2,000 kronor.

Enligt medicinalstyrelsens skrivelse den 30 augusti 1940 torde anlitande av dessa sakkunniga komma att erfordras jämväl under nästa budgetår om än i mindre omfattning än förut. Utgifterna för ändamålet torde enligt skrivelsen icke komma att överstiga 1,500 kronor.

Departements-
chefen.

Jag godtager medicinalstyrelsens förslag i förevarande avseende. I anledning härav bör i anslaget till medicinalstyrelsens beredskapsorganisation ingå ett belopp av 1,500 kronor, avseende ersättning till ifrågavarande sakkunniga.

Sammanfattning.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle anslaget till medicinalstyrelsens beredskapsorganisation för nästa budgetår uppföras med (72,000 + 120,500 + 17,000 + 1,500) 211,000 kronor eller avrundat uppåt 215,000 kronor. Närmare bestämmelser angående anslagets användning torde få meddelas av Kungl. Maj:t, därvid jag förutsätter, att anslaget icke må av medicinalstyrelsen överskridas utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation* för budgetåret 1941/42 under femte huvudtiteln anvisa ett *förslagsanslag* av 215,000 kronor.

Ur protokollet:

Anders Lundstedt.